

3. 1970'li yıllarda İstanbul'daki eğlence mekânlarının toponomik açıdan değerlendirilmesi

Erdal AYDIN¹

Ali ŞEYLAN²

APA: Aydın, E. & Şeylan, A. (2023). 1970'li yıllarda İstanbul'daki eğlence mekânlarının toponomik açıdan değerlendirilmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö13), 25-40. DOI: 10.29000/rumelide.1379012.

Öz

1970'li yıllar, Türkiye'de köyden kente göçlerin, siyasî, sosyal ve ekonomik krizlerin etkisiyle toplumsal değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Eğlence kültürü de toplumsal hayattaki değişimler nedeniyle hızlı bir yenileşme süreci yaşamıştır. Bu dönemde eğlence kültürünün Batı'dan ithal edilmesi, yeni mekân ve eğlence anlayışlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Değişimlerden en çok, önemli tarihî, kültürel zenginliklere sahip olması ve insanlara sunduğu fırsatlar sebebiyle gözde bir şehir olan İstanbul etkilenmiştir. Nüfus yoğunluğu nedeniyle 24 saat yaşayan şehirlerden biri olan İstanbul, eğlence hayatı ve boş zamanı geçirme pratikleri açısından 20.yy'ın ikinci yarısından itibaren önemli bir cazibe merkezi olmuştur. Türkçe, 1970'li yıllarda değişen eğlence anlayışı dolayısıyla ses, kelime, ek ve söz dizimi açısından birtakım yabancı etkilere maruz kalmıştır. Bu çalışmada, İstanbul'daki eğlence mekânları hakkında kısa bilgiler verildikten sonra, mekân adları dil bilgisel açıdan ele alınarak bu adların yer aldığı tabelalar, toponomik olarak incelenmiş, adların nasıl oluşturuldukları ve ne anlama geldikleri dönemin zihniyeti açısından ortaya konmuştur. Çalışma, betimsel bir araştırma olup 1970'li yıllara ait gazeteler ve telefon rehberinin taranmasıyla mekân adları tespit edilmiş; bar, birahane, çay bahçesi, gazino, lokanta, pavyon, restoran, plaj, sinema ve tiyatro gibi dönemin en çok rağbet gören eğlence mekânlarının taranması ile bu veriler elde edilmiştir. Adların ses, kelime, ek ve söz dizimi açısından dilde nasıl bir yapıya sahip oldukları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: 1970'li yıllar, toponomi, eğlence mekânları, İstanbul

Toponomic evaluation of entertainment venues in Istanbul in the 1970s

Abstract

The 1970s was a period in which social changes were experienced with the effect of migration from village to city and political, social and economic crises in Turkey. Entertainment culture has also experienced a rapid innovation process due to changes in social life. In this period, the importation of entertainment culture from the West led to the emergence of new space and entertainment concepts. Istanbul, a popular city, has been affected the most by the changes because of its important historical and cultural richness and the opportunities it offers to people. Istanbul, which is one of the cities that live 24 hours due to its population density, has been an important center of attraction since the second half of the 20th century in terms of entertainment life and leisure time practices. Due to

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Hava Harp Okulu, Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD (İstanbul, Türkiye), erdaledb@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0139-9896 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 15.08.2023-kabul tarihi: 23.10.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1379012]

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), aseylan@beykent.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4815-1150

the changing understanding of entertainment in the 1970s, Turkish has been exposed to some foreign influences in terms of sound, word, suffix and syntax. In this study, after giving brief information about the entertainment venues in Istanbul, the names of the venues are handled grammatically, the signs with these names are examined toponomically, how the names are formed and what they mean are revealed in terms of the mentality of the period. The study is a descriptive research and the names of places were determined by scanning the newspapers and phone book of the 1970s; These data were obtained by scanning the most popular entertainment venues of the period such as bars, pubs, tea gardens, casinos, restaurants, pavilions, restaurants, beaches, cinemas and theaters. It has been revealed what kind of structure the nouns have in the language in terms of sound, word, affix and syntax.

Keywords: 1970s, toponomy, entertainment venues, Istanbul

1. Giriş

Dil toplumlar için değerli bir hazinedir. Bir ulusu ayakta tutan tüm kültürel unsurlar dilde yaşar ve kendini dilde gösterir. Kültürel alt yapısını koruyamayan uluslar, ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, günün birinde mutlaka yok olmaya mahkûmdur; çünkü ‘dil’ milletleri millet yapan, birleştiren asıl birleştirici unsurlardandır (Tarım, 2013: 96). Bu durumun önemini ortaya koyan ve Çinli filozof Konfüçyüs’e atfedilen ünlü bir anekdota göre, “*Konfüçyüs’e: ‘Bir ülkenin yönetimini ele alsaydın, işe nereden başlardın?’ diye sorarlar. Ünlü düşünür de: ‘Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise sözcükler düşünceyi iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir.’ diye cevap verir.*” Bu sözleriyle dil kavramının toplumları bir arada tutan birleştirici bir güç unsuru olduğunu vurgulayan Konfüçyüs, sadece diline sahip çıkan devletlerin tarih sahnesindeki yerlerini koruyarak geleceğe emin adımlarla ilerleyebileceklerini ifade eder (Uygur, 2001: 23).

İnsanlar arasında en önemli iletişim aracı olan dil, toplumun kültürel özelliklerini yansıtan bir ayna olmasının yanında, gelecek kuşaklara kültür aktarımı yapan bir köprü görevi görmektedir. Toplumların sahip olduğu değerler, tarihsel olaylar, kültürel etkileşimler vb. her kavram dile yansır. Türk toplumunun kimliğini ortaya koyan özellikler dilde varlığını korumaktadır. Türkçe, bu yönüyle Türk toplumunun hafızası olarak taşımış olduğu kültür hazinesinin nesilden nesle aktarılmasına imkân sağlamaktadır.

Birbirleriyle etkileşim içerisinde olan toplumlar, dil ve kültür açısından bir alışveriş yoluna giderler. Bu açıdan kültürün sadece millî unsurlardan oluşması beklenemeyeceği gibi dillerin de saf olması beklenemez (Gaddar, 2014: 320). Türk tarihi açısından bu durum düşünüldüğünde Orta Asya’dan günümüze kadar önemli kültürel değişikliklerin yaşandığı ve Türkçenin bu durumdan çok fazla etkilendiği görülmüştür. “*Özellikle Osmanlılar zamanında ilmî eserlerin Arapça, edebî ürünlerin de Farsça yazılmasıyla, bu dillerden çok sayıda sözcük ve yapı Türkçeye girmiş ve kirlenme süreci, bir bakıma bu dönemde başlamıştır. 16, 17 ve 18. yüzyıllarda âdeta Arapça ve Farsçanın istilasına uğrayan Türkçeye, Tanzimat’la birlikte batı dillerinden; bilhassa Fransızcadan pek çok sözcük girmiştir. O dönemdeki Fransızca temayülü, günümüzde yerini İngilizce özentisine bırakmıştır.*” (Köktekin ve Kara, 2006: 519). Tanzimat’la birlikte başlayan dilde sadeleşme düşüncesi II. Meşrutiyet

döneminde *Yeni Lisan* hareketine dönüşmüştür. Bu hareketin amaçları arasında, Türkçe hariç gramer kurallarını uygulamamak; isim ve sıfat tamlamalarını Türkçe kurallara göre yapmak; mümkün olduğu kadar İstanbul halkının konuştuğu gibi yazmak bulunmaktadır (Özkan, 2012, 95-96). Bu düşünceler zaman içerisinde olgunlaşarak 1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk diliyle ilgili daha kapsamlı çalışmaların yapılmasını sağlamıştır. Atatürk'ün öncülüğünde; Türk dilinin öz güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak; onu yeryüzü dilleri arasında değerine yaraşır yüksekliğe erdirmek amacıyla (TDK, 2023) 12 Temmuz 1932 tarihinde Türk Dili Tetkik Cemiyetinin (Türk Dil Kurumu) kurulmasıyla Türk Dil Devrimi başlatılmıştır. Bu dönemde, alıntı sözcüklere Türkçe karşılıklar bulmak için halk dilinden derlemeler yapılmış, kitaplar taranmış, gazete ve radyolarda Arapça ve Farsça sözcüklerin bulunduğu dil anketleri düzenlenerek Türkçe öneriler toplanmaya çalışılmıştır (Aydın, 2022: 22).

Dil Devrimi'nin Türkçe üzerinde önemli etkileri olmuştur. Çeşitli gazetelerin haber dilinde yapılan bir araştırmada 1931 yılında %35 oranında Türkçe sözcük kullanılmışken bunun 1933'te %44'e, 1936'da ve 1941'de %48'e, 1946'da ise % 57'ye yükseldiği; 1950-1960 arasında ise Türkçe sözcüklerin oranının % 51'e düşse de 1961'de % 56'ya, 1965'te % 60.5'e, 1970'ten sonra ise bu oranın % 70'i geçtiği görülmüştür (İmer, 1976, 97-98). Dil Devrimi'nden başarı sonuçlar alınsa da Türkçenin kurallarına aykırı türetmeler yapılması ve özellikle Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin dilden tasfiyesine yönelik bir özleştirme çalışmasının yürütülmesi, kuruma yönelik en çok eleştirilen konu başlıklarından biri olmuştur.

70'li yıllara gelindiğinde Türkçedeki Arapça ve Farsça asıllı sözcük sayısı düşse de Batı kaynaklı kelime sayılarının bin 500'den 5 bine yükseldiği görülmüştür (Cumhuriyet, 1974: 7). Bu dönemde yapılan Dil Kurultaylarında, özellikle Dil Devrimi'ndeki özleştirme çalışmalarına karşı olanlar tarafından Arapça ve Farsça alıntı sözcüklere karşı yapılan tasfiye çalışmasının Batılı sözcükler söz konusu olduğunda görmezden geldiği belirtilerek dilde ırkçılık yapıldığına dair eleştiriler yapılmıştır (Dağtekin, 2021, 169-239). Hatta aşırı özleştirmecilerin dili bozduğu söylenerek onları komünistlik ile suçlayanlar da dönemin eleştiri konularından birisi olmuştur (Dündar, 1974: 2). Bu bağlamda dil olgusu, siyasi hassasiyetlerin merkezine çekilerek kavga ve ayrışma zeminine dönüştürülmüştür (Dağtekin, 2021, 338). Sağ ve sol görüşle birbirinden ayrılanlar, dil konusunda da birbirinden ayrılmıştır. Her siyasi partinin kendi ideolojisine uygun bir dil politikasının olduğu 70'lerde, toplumsal hayattaki karışıklıklar dil bilimcileri de etkileyerek en hararetle dil tartışmaları yaşanmıştır (Gönülal, 2012: 145).

1970'li yıllarda değişen toplum hayatının ve kültürün eğlence mekân adları üzerindeki yansımaları tespit etmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu maksatla, dönemin eğlence hayatının en canlı şekilde yaşandığı İstanbul'da eğlence hayatına damga vurmuş mekânlar hakkında kısa bilgiler verildikten sonra, mekân adları dil bilimsel açıdan ele alınmaya çalışılmıştır. Eğlence mekân adlarının yer aldığı tabelalar, yer adları bilimi açısından incelenmiş, adların nasıl oluşturuldukları ve ne anlama geldikleri dönemin düşünce yapısı ekseninde ortaya konmuştur. Mevcut çalışma, betimsel bir araştırma olup 1970'li yıllara ait gazeteler ve telefon rehberinin taranmasıyla elde edilen toplamda 224 iş yeri ve mekân adı tespit edilmiştir. Bar, birahane, çay bahçesi, gazino, lokanta, pavyon, restoran, plaj, sinema ve tiyatro gibi dönemin eğlence mekânlarının taranması ile bu veriler elde edilmiştir. Adların ses, kelime, ek ve söz dizimi açısından dilde nasıl bir yapıya sahip oldukları ortaya konmuştur. Çalışmanın kısıtlarından birisi, kişi adlarından oluşan mekân adlarıdır. Bir kişi adının verildiği mekân adlarının sayısı çok olduğundan birkaç örnek dışında, bu adlara yer verilmemiştir.

2. Yer Adları Bilimi (Toponomi)

Canlıların, nesnelere ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilime ad bilim (onomastik) adı verilmektedir (Sakaoğlu, 2001, 9). Bu bilim dalının yer adlarıyla uğraşan alt dalına ise yer adları bilimi (toponomi) olarak adlandırılmaktadır. Bir yere ad verilirken yaşanan coğrafya ile sahip olunan kültürün belirleyici bir etkisi bulunmakta, verilen adlar toplumun yaşadığı yeri ve kültürünü yansıtmaktadır.

1925 yılında Fuad Köprülü'nün "Oğuzların muhaceret yollarıyla iskân sahalarındaki bilumum coğrafi adlar ve bilhassa köy isimleri" üzerinde durmasıyla başlayan Türk yer adları bilimi serüveni (Eren, 1966: 158) 1960'lı yıllardan itibaren ciddi bir artış göstermiştir (Şahin, 2010: 135). Günümüzde özellikle iş yeri adlarıyla ilgili yapılan araştırmalarda; yabancı sözcüklere yer verilmesi, Türkçenin kurallarına aykırılıklar: hatta yabancı olmamasına rağmen yabancıymış gibi kullanılan Türkçe sözcüklerin bulunması gibi hususların Türkçeyi olumsuz olarak etkilediği bilinmektedir.

İş yeri sahipleri, kendilerini rakiplerinden farklı kılmak ve iş yerlerinin tanınmasını sağlamak amacıyla iş yerlerine özgün bir ad vermeye çalışmaktadırlar (Alkibay, 1996: 416). Ancak verilen adlarda daha çok yabancı sözcükleri tercih etmektedirler. Türkçeyi olumsuz bir şekilde etkileyen bu durumun nedenlerini Sakaoğlu şu şekilde sıralamaktadır (Sakaoğlu, 2003: 418-419):

"Yabancı ad taşıyan iş yerlerinden alışveriş yapmanın bireyleri havalı ve ayrıcalıklı kıldığına inanılması,

-Yabancı ad taşıyan iş yerlerinden yapılan alışverişin bireyler arasındaki sohbet esnasında alışveriş yapanın itibarını arttırdığının düşünülmesi,

-Tıpkı marka bağlılığı gibi bu tür iş yerlerinin de kimi bireylerde alışkanlık yapması."

İş yeri ve mekân adlarıyla ilgili yapılan çalışmalarda, bir yöreye ait güncel mekân adlarının dil bilimsel incelemesinden yola çıkılarak yabancı dillerin Türkçe üzerinde yoğun ve olumsuz bir etkisinin olduğu ortaya konmuş ve bu durum karşısında acil tedbirler alınması gerektiği belirtilmiştir (Sancak vd., 2008: 109; Üstünova, vd., 2010: 1406; Küçük ve Saraç, 2012: 152; Gaddar, 2014: 331; Kalkan ve Kıribiş, 2021: 1210; Şeylan, 2012: 416). Tarihî bir döneme ait herhangi bir çalışma ise henüz yapılmamış olup bu çalışma, belirli bir dönemi yansıtmaya ve geriye yönelik olarak adların araştırılması yönüyle ilk yazı olacaktır.

3. 1970'li Yıllarda İstanbul'daki Eğlence Mekânlarının Toponomik İncelemesi

Türkiye 1970'li yıllarda ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan önemli sorunların yaşandığı istikrarsız bir dönemden geçmiştir (Dağdemir ve Küçükcalay, 1999: 127). Toplumsal hareketliliğin ivme kazandığı bu dönemde yoğun bir ithal ikamesine dayalı endüstriyelleşme çabası ile birlikte oluşan köyden kente göç yaşanmıştır (Kalaycıoğlu, 2014: 520). Sanayi üretimi artmış; ancak yurt dışından teknoloji transferi döviz krizine ve ekonomik bir darboğaza girilmesine neden olmuştur. Döneme ait değişen toplumsal ve kültürel yapı nedeniyle canlı bir varlık olan dilin yapısında da bu değişimler yaşanmıştır. Türkler, geçmişinden getirdiği geleneksel eğlence kültürünü, yenileşme ve batılılaşma hareketlerinin bir sonucu olarak bilhassa Batı'dan ithal ettiği birtakım yeni eğlence çeşitleriyle harmanlamış; bu ithal kültür, eğlence mekân adlarında da kendisini hissettirmiştir.

Dönemin İstanbul eğlence hayatında disko, payyon, bar ve kulüpten daha çok gazino bulunmaktadır. İstanbul'da ilk gazino Tanzimat döneminde, Fransız yazar Jacques Natanson'un Bulgar kökenli bir

Yahudi olan babası Natanson tarafından açılmış olan Tepebaşı Gazinosu'dur (Yöre, 2012: 893). 70'li yıllarda da oldukça rağbet gören gazino kültürü 90'lı yıllara gelindiğinde önemini kaybetmiştir.

Batı'dan ithal edilen farklı eğlence kültürleri; televizyonun her eve girmesi ve değişen yaşam koşulları sonucunda ya şekil değiştirmiş ya da yok olmuştur. Bunlardan biri, 70'li yıllarda çok rağbet görmesine rağmen zamanla yok olan diskotektir. Diskotek; az masrafla, temiz ve çok eğlence prensibi ile Batı medeniyetinden ithal edilen bir eğlence kültürüdür (Hürriyet, 2023). İstanbul'da açtığı Tefo'nun Yeri adlı mekân ile diskoteği Türkiye'ye getiren Tefik Dölen, gayesini "*Stereo ve eko gibi fevkalade ses tertibatı ile dünyanın en iyi, en gözde orkestra ve şarkıcılarının müziğini, karşınızdaymış gibi, canlı olarak dinletebilmek ve bu müzikle topluluğu dans ettirmektedir yaptığımız iş.*" şeklinde açıklamaktadır (Eskihayatlar, 2023). 70'li yıllarda doruk noktasını yaşayan bu kültür, Türkiye'deki etkisini 2000'li yıllarda yitirmiştir.

Striptiz kulüpleri, 70'li yıllarda rağbet gören Batı'dan ithal bir eğlence mekânlarıdır. Bu yerlerde kadınlar müzik eşliğinde soyunarak izleyiciler önünde müstehcen dans gösterileri yapmaktadır. Amerikan kültüründe aynı dönemde erkeklerden oluşan striptiz grupları bulunsa da Türkiye'de 70'li yıllarda ve sonrasında böyle bir örnek hiçbir zaman eğlence hayatında olmamıştır. Kadınların striptiz yaptığı kulüpler ise günümüzde de revaçta olan eğlence mekânlarından.

Hızlı şekilde ithali yapılan bu kültürlerin aktarımında mekân adlarının Türkçeleştirilmesi, üzerinde durulmayan bir konu olmuştur. Türkçeleştirilmeden, orijinal dilindeki haliyle kullanılan mekân adlarındaki bu durumu, eğlence kültüründe yaşanan Batı özentisi ile ifade etmek yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Toplumsal değişikliğin diller üzerindeki etkisi, ses, kelime, ek ve söz dizimi alanlarında kendisini göstermektedir. İlk etkilenmeler başka dilden ödünç alınan kelimeler ile başlamakta, arkasından ses, ek ve söz dizimindeki etkilenmeler ortaya çıkmaktadır (Özmen, 2000: 354). Türkçenin yapısına aykırı bu kullanımlar dil kurallarında çeşitli bozulmalar yaratmaktadır. Dönemin tespit edilen 234 eğlence mekân adı incelendiğinde Türkçe adlar yerine, çoğunlukla yabancı adların tercih edildiği görülmektedir. Bu yabancı kavramlar, ithal edildiği dilin dil bilgisi kurallarına uygun biçimde yazıldığı gibi, o dönemin telaffuzuna göre; yani söylendiği şekliyle de yazılmıştır. Örneğin İngilizce 'blue' kelimesi bazen bu şekilde, bazen de 'blö' olarak yazılmıştır. Yine, Türkçeye Fransızcadan girmiş olan 'club' kelimesinin 'klüp', 'kulüp', 'klöp', 'clup' şeklinde farklı yazılışları mevcuttur. Bu açıdan bir tasnif yapıldığında mekân adlarını şu şekilde ikiye ayırmak mümkündür:

3.1. Yabancı Asıllı Olup Okunuşuna veya Türkçe Sesletime Göre Yazılanlar

Farklı bir dilden ödünç alınan sözcükler, Türkçenin kurallarına uygun olmadığı için en azından sesletim açısından kurallara uygun hale getirilmeye çalışılmış veya aslına sadık kalınmıştır. 70'li yıllarda yapılan dil kurultaylarında da bu durum yazar Süleyman Nuri ÖZ tarafından dile getirilerek, uygar toplumların dillerine giren yabancı kelimeleri özümseyip hazmettiği ve kendi ağzına uydurarak o kelimeye damgalarını vurduğu, eski Türklerin de böyle yaptığı, ancak hâlihazırdaki aydınların ukalalık, bilgiçlik ya da cahillikleri sebebiyle yabancı kelimeyi asıl biçimiyle söylemeye çalıştığı ve halkın "film" kelimesine "filim", "lüks" kelimesine "lüküs" dediğini, buna karşılık aydınların halkın bu söyleyişle alay edildiği ve "Lüküs Hayat" adlı operetin bu küçümsemenin eseri olduğu vurgulanmıştır (Dağtekin, 2021: 190-232). O dönemde, toplum içerisinde yabancı bir sözcüğün Türkçe sesletime uydurulmasının alay konusu olmasının yabancı özentisi kavramı ile açıklamak mümkündür. Dile yeni giren bir sözcüğün

Türkçe karşılığı olmadığı için dilin kendisini yabancı etkilerden korumak için geliştirdiği bir savunma mekanizmasıdır. Artık yabancı sözcük, bu haliyle orijinalinden ayrılmış ve kısmen Türkçeleştirilmiş bir yapıya bürünmüştür. Eğlence mekân adlarında sesletimi Türkçeleştirilenler şu şekildedir:

Belvü Gazinosu (Fr.+İt.): Fenerbahçe'deki tarihî Belvü Otel'i'nin ünlü gazinosu olan *Belvü*, 1900'lerin başlarında Ralli soyadlı Levanten aile tarafından yaptırılan avcılık kulübünün, mütareke yıllarında Hristo adlı bir Rum tarafından gazinoya çevrilmesiyle faaliyete geçmiştir. Hatta Atatürk, 1927'deki ilk İstanbul gezisinde buraya gelip eskiden beri tanıyıp sevdiği, zamanın divası Denizkızı Eftalya'yı dinlemiştir (Aydın, 2014: 40). 1970'li yıllarda da dönemin popüler eğlence mekânlarının başında gelen ünlü gazinosu *Belvü*, özellikle de Anadolu yakasının en ünlü eğlence mekânı sayılırken kentin gece hayatında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Gazino olarak işletildiği sürece dönemin en ünlü assolistleri ve yıldızları burada sahne almıştır. Bu mekân adı, Fransızca *belle vue* 'güzel görünüm, hoş manzara' anlamlarındaki bir sıfat tamlamasının Türkçe sesletime göre yazılmasından elde edilmiştir.

Klób X (Fr.): Melahat Aksel tarafından Bomonti'de açılan, İstanbul'un en popüler gece kulüplerinden biridir (Öndeş, 2021: 320). Fransızca asıllı *club* kelimesi, bu ve bu dönemin daha birkaç işletmesinde Fransız aksanına yakın, *klób* şekliyle yazılmıştır (Posta, 2018).

Kazablanka Gazinosu (İsp.+İt.): Beyoğlu Tepebaşı'nda yer alan bu eğlence mekânının ismi, bir dönem dünya sinemasına damga vuran 'Casablanka (1942)' filminden esinlenerek konulmuştur (Hürriyet, 2007). Bu isim, aynı zamanda Cezayir'de bir şehir adıdır ve filmin geçtiği yer bu şehirdir. Bu gazinonun adı, İspanyolca yazılışına göre değil, okunuşuna göre yazılmıştır. İsim, İspanyolca 'beyaz ev', 'beyaz saray' anlamlarına gelen bir sıfat tamlamasıdır.

Fotoğraf 1: Kazablanka Gazinosunun Reklam Afişi (Bitmezat, 2023).

Mulenruj (Fr.): Fransızca "kırmızı değirmen" anlamına gelen *Mulin Rouge*, Paris'teki 6 Ekim 1889 tarihinden bu yana devam eden kabarenin adıdır (CNNTURK, 2019). O yıllarda, Beyoğlu, Galatasaray'da kırmızı değirmen ışıklı panosu ile dikkat çeken bir pavyondur.

Fotoğraf 2: Mulenruj'un Reklam Panosu (Gültekin, 1967).

Ruje Nuar (Fr.): Yetmişli yıllarda Nişantaşı Eytam Caddesi'nde faaliyet gösteren bu oldukça meşhur gece kulübünün adının aslı Fransızca *Rouge Noir*'dir. Anlamı ise 'kırmızı siyah'tır.

Fotoğraf 3: Ruje Nuar'ın Reklam Afişİ (Bitmezat, 2023).

Strip Tiz (İng.): Kadıköy'de bulunan bu strip tiz kulübü, sonraki yıllarda normal bir müzik ve eğlence mekânına dönüşen bu mekân (Atılgan, 2020); İngilizce 'strip-tease' birleşik kelimesinin okunuşu dikkate alınarak adlandırılmıştır. Ayrıca 'tiz' kelimesi ayrı yazılarak burada canlı ve yüksek sesli müzik eşliğinde striptiz yapıldığı belirtilmek istenmiştir. Güncel Türkçe Sözlük'te bu kelime, "Genellikle gece kulüplerinde, pavyonlarda genç bir kadın oyuncunun müzik eşliğinde dans edip soyunarak yaptığı gösteri." şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2023).

Top Pop (İng.+İng.): "Üst, tepe, zirve" anlamındaki İngilizce top kelimesi, yabancı dilin imlâsına göre yazılmasına karşın Türkçe sesletime göre telaffuz edilmiştir. Bu mekân, 60'lı yılların ikinci yarısında Feneryolu'nda açılmış olan, özellikle gençlerin ilgi gösterdiği bir diskotektir (Atılgan, 2020). Gazinolara göre daha ucuz olan diskotekler özellikle iş hayatına atılmamış, belirli bir birikime sahip olmayan genç kuşak tarafından tercih edilen mekânlar olmuşlardır.

Fotoğraf 5: Top Pop'un Reklam Afişi (Atılğan, 2020).

3. 2. Kaynak Dilin İmlâsına Göre Yazılanlar

Eğlence mekânı adlarında ödünç alınan bazı sözcükler kendi dillerindeki yazılışlarına uygun olarak yazılmışlardır. Dönemin dil kurultaylarında Türkçeyi özleştirme çalışmalarında Arapça ve Farsça kökenli sözcüklere karşı gösterilen hassasiyet, Batı kaynaklı sözcüklerde gösterilmediği tartışma konularından birisi olmuştur. Arapça ve Farsça sözcükler halkın diline yerleşmiş olsalar bile Türkçeleştirilirken Batından gelen sözcüklere çok fazla dokunulmamış ve dolayısıyla dildeki Arapça ve Farsça sözcük sayısı azalırken Batı kaynaklı sözcüklerde artış yaşanmıştır. Batı'nın eğlence kültürünün aynısını ithal etmek isteyen işletmeciler dönemin dile bakış açısından etkilenerek eğlence kültürünün yanında mekân adlarını da kaynak dildeki haliyle almışlardır. Örneğin;

Ancelo (Yun.): *Ancelo*, Yunanca *Angelos* (melek)'tan türetilmiş bir özel isimdir. Yunan mitolojisinde Zeus ve Hera'nın kızlarının adıdır. Yeşilköy'de deniz kenarında bulunan müzikli bir gazino olan Ancelo, yazları yoğunluğu dolayısıyla yer bulmakta güçlük çekilen bir gazinodur (Milliyet, 1966). Huysuz Virgin'in 70'li yıllarda sahneye çıkmış olduğu ilk yerlerdendir (Yücel, 2022).

Boem Gazinosu (Rum.+İt.): 1942 yılında açılan *Boem*, Beyoğlu, Acara Sokağında 1970'li yıllarda da varlığını sürdürmüş bir gazinodur (Vatan, 1942). O dönemlerde Fransızca bohem kelimesi daha yaygın olduğu halde, mekân adı olarak bu ad tercih edilmiştir.

Goldfinger Clup (İng.+Fr.): 70'lerin ortasında, Şişli'deki Kent Sineması'nın bulunduğu binada yer alan mekân (Atılğan, 2020), *Goldfinger*, "altın parmak" anlamına gelen, sıfat tamlamasından oluşmuş, İngilizce birleşik bir isimdir. *Club* sözcüğü ise adı yarı İngilizce, yarı Türkçe sesletime göre yazılmıştır. Türkçede son seste /b/ sesinin bulunmadığı için /p/ sesine dönüştürülerek telaffuz kolaylığı sağlanmıştır.

Grand Gazino (Fr.+Fr.): 70'li yıllarda Baltalimanı'nda faaliyet gösteren (Atılğan, 2020) bu gazino da dönemin modasına uyarak yabancı ad tercih etmiştir. Fransızca asıllı kelime 'büyük' demektir.

Hydromel Disco (Fr.+İng.): Elmadağ'da bulunan *Hydromel*, gündüzleri okul çaylarındaki slow dansların yapıldığı bir disko olup, dönemin çokça rağbet gören mekânlarından biridir (Hürriyet, 2013). 'Bal likörü' anlamına gelen *Hydromel* mekân adında, Fransızca aslına uygun bir kullanım tercih edilmiştir. Türkçe açısından değerlendirildiğinde bu durum Türkçede üç ünsüz harfin yan yana

gelmemesi kuralına aykırı bir durum yaratmaktadır. İngilizce disko kelimesi ise, o dönemden günümüze farklı imlâlarla yazılmaktadır: disco, disko, discotheque, diskotek.

Lido Gazino (İt.+Fr.): 1943'te Ortaköy'de açılan bu gazino, Türkiye'nin ilk modern havuza sahip olmasıyla da bilinmektedir. Lido Gazinosu kapandıktan sonra yerine son dönemde terör saldırısı nedeniyle kapalı olan Reina adlı popüler bir eğlence mekânı açılmıştır (Milliyet, 2017). Dil bilimsel açıdan incelendiğinde, "Açık yüzme havuzu" anlamındaki İtalyanca *Lido* ile *Gazino* kelimesinin birleşmesiyle oluşan bu kelime grubu, aslında "açık yüzme havuzlu gazino" anlamında bir sıfat tamlaması oluşturmaktadır.

Scotch (İng.): Merdivenle inilen, ortası pist, eski Türk filmlerindeki gibi bir 70'ler diskoteğidir. 1969'dan beri kapısını bir gün bile kapamayan son dönemde bile eğlence kültüründe popüleritesini koruyan bir mekândır. *Scotch*'un pist kenarları aynayla kaplı olduğu için aynanın önüne geçip insanların kendini okşaya okşaya dans ettiği Ayna Dansı ile meşhurdur. Mekânda ilk yıllarda sadece yabancı müzik çalınmıştır. Yalnız, gecenin sonunda kısa süreli de olsa dönemin meşhur Türk sanatçılarının eserlerine de yer verilmiştir (Hürriyet, 2008). 1969 yılında İskoçyalılar Derneği olarak açılmasından dolayı bu adı almıştır (Hürriyet, 2013).

Fotoğraf 6: Lido Gazino'nun Reklam Afışı (Kitantik, 2023).

Parisiennes Night Club (Fr.+İng.+İng.): Elmadağ'da yer alan bu kulüp, Türkiye'nin ilk striptiz kulüplerinden birisidir (Gazetevatan, 2010). Sözlük anlamı olarak "Parisliler Gece Kulübü" anlamına gelmektedir. Batı'da yer alan bir şehrin mekân adı olarak kullanılması eğlence hayatındaki özentinin başka bir göstergesidir.

Fotoğraf 7: Parisiennes Night Club Adlı Mekânın Tabelası (İstanbulhayranları, 2013).

Eğlence mekân adları üzerinde Batı dillerinin etkisi söz diziminde de kendisini göstermiştir. Genellikle birden fazla sözcüğün birleşerek tamlama oluşturduğu eğlence mekân adlarında Türkçenin kurallarına aykırı durumlar görülmektedir. Belirtili ad tamlamalarının (Örn. arabanın kapısı) yapısı halihazırda diğer dillerden farklıyken buna ek olarak belirtisiz ad tamlamalarında (Örn. bahçe duvarı) tamlanandaki iyelik ekinin düşürülmesi veya ek düşürüldükten sonra tamlayan ve tamlananın yer değiştirilmesi gibi bozulmalar meydana gelmiştir.

3.2.1. İlgî Eki veya İyelik Eki Düşenler:

Türkçe isim tamlamalarında tamlayanın aldığı ilgi eki ile tamlananın aldığı iyelik eki yabancı dillerin etkisi nedeniyle düşürülerek Türkçenin dil bilgisi kurallarına uymayan mekân adları oluşturulmuştur. Bu yanlış kullanımlar, bugün de iş yerlerinde kullanılmaya devam etmekte ve türlü eleştirilere neden olmaktadır. Günümüzde; Gül Kuaför, Kuaför Gül, Eczane Ali vb. örneklerinde görüldüğü gibi yabancı gramer kurallarına göre oluşturulmuş mekân adlarının sayıları oldukça fazladır. 70'lerdeki eğlence mekân adlarına örnek vermek gerekirse;

Doktor Restoran: Dönemin İstanbul Telefon rehberinden ulaşılan bu mekânın nerede olduğu ile bilgisine ulaşılammıştır. Ancak mekân adının anlamsal olarak restoranın bir doktor mu ya da doktora ait bir restoran mı olduğu gibi farklı çıkarımlar yapmak mümkündür. Sıfat tamlaması olduğunda restoranın tıpkı akademide olduğu gibi alanında uzman olduğunu belirtmek için böyle bir ad tercih edilmiş olabilir. "Doktorun Restoranı" anlamında kullanıldıysa belirtili ad tamlaması olup ilgi ve iyelik eklerinin düşmesiyle kullanıldığı söylenebilir.

Restoran sözcüğü 1970'lerin eğlence mekân adlarında 15 restoran, 9 restaurant şeklinde kullanılmıştır. Aynı sözcük söylenişine veya orijinal haline uygun kalınarak kullanılmıştır. Ancak sözcüğün her iki şeklinde de iyelik eki yer almamıştır. Benzer anlamda kullanılan lokanta sözcüğü ise iyelik ekini alan, dolayısıyla Türkçeye uygun tamlamalar meydana getirmiştir: Örn. Gençlik Lokantası, Konyalı Lokantası.

Gazino ve kulüp sözcükleri ile kurulan mekân adlarında da restoran ve lokanta örneğine benzer bir durum söz konusudur. Gazino Türkçe tamlama kurallarına uygun bir şekilde kullanılırken kulüp sözcüğü bozulmuş tamlama yapısıyla karşımıza çıkmaktadır.

Budak Kulüp (T.+ Fr.): Dönemin Kadıköy'deki eğlence mekânlarından biri olan (Atılgan, 2020) bu yer adı da Türkçenin dil bilgisi kurallarına uygun yazılmamıştır. Bunun nedeni, yabancı bir dilden bire bir tercüme edilmiş benzerlerine uydurulmasıdır. Aslında bu bir belirtisiz ad tamlamasıdır ve Türkçeye uygun şekli Budak Kulübü'dür.

Hisar Pavyon (Ar.+Fr.): 70'li yıllarda, Beyoğlu'nda, Balık Pazarı'na girerken köşedeki bir binanın bodrum katında yer alan bu mekân (Atılgan, 2020), muadillerine göre daha kaliteli bir yer olarak bilinirdi. İsim, dil bilgisel olarak Türkçenin söz dizimine aykırıdır. Bu, bir belirtisiz ad tamlaması olmalıydı: Hisar Pavyonu.

Deniz Kulüp: Beyoğlu'nda, Fitaş Sinemasının arka taraflarında yer alan (Atılgan, 2020) bu mekân adı da Türkçeye aykırıdır. Deniz'in Kulübü, Deniz Kenarı Kulübü vb. şekilde Türkçe kurallara göre düzenlemesi gerekirdi.

İlgi veya iyelik ekinin düştüğü bozulmuş tamlamalardan oluşan diğer mekân adları řu şekildedir: *Çin Pavyon, Ancelo Turistik Gazino, Boğaziçi Otel Restoran, Kordon Otel, Koru Otel ve Gazino, Batanay Restoran, Gaziantep Restaurant, Hacıibaba Restoran, Kervan Restaurant, Kıyı Restoran, Kulübe Restaurant, Küçük Deniz Restaurant, Lale Restaurant, Lugano Restaurant, Mehtap Restoran, Merkez Restaurant, Olimpiyad Restoran, Otağ Restoran, Piknik Restoran, Şark Restaurant, Wien Kafeterya Restoran, Yalı Restaurant, Yıldız Restoran, Bizim Kulüp, Hisar Kulüp, Ateş Kulüp, Gala Kulüp, Goldfinger Clup, Playboy Clup, Hydromel Disco, Budak Kulüp.*

3.2.2. Tamlayan ve Tamlananı Yer Değıştirenler:

Türkçe isim tamlamalarında tamlayan ilk sözcük, tamlanan ise asli unsur olan ikinci sözcüktür. Örn. "Elif'in kitabı" tamlaması Türkçe kurallara göre oluşturulmuştur. İngilizcede ise durum tam tersidir. Aynı tamlama İngilizcede "the book of Elif" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yabancı bir dile ait kuralla göre oluşturulan mekân adlarının Türkçe ile ilgisi tamlama içerisinde Türkçe sözcüklerin kullanılması veya mekânın Türkiye sınırları içerisinde bulunmasından ibaret olmaktadır. Türkçe dil bilgisi kurallarına uymayan bu biçimler, hem o dönemde hem de sonrasında kullanılmaya devam etmiş, benzer isimli pek çok yer açılmıştır. Klöb X, Kulüp Hydromel, Kulüp Suat gibi farklı mekân adları da 70'lerde karşılaşılan ve Türkçeye aykırı olarak oluşturulan tamlamalardandır. Dönemdeki eğlence mekân adlarında karşılaşılan örnekler řu şekildedir:

Sinema 63 (Fr.+T.): Küçükyalı semtinde 1963 yılında inşa edilen sinemanın adıdır. Meşhur olduğu için bulunduğu yerdeki durağa Küçükyalı 63 adı verilmiştir (Altunç, 2010: 133). Türkçe kurallara uygun olarak yazılıydı bu mekân adının 63 Sineması, 1963 Sineması vb. şeklinde adlandırılması gerekirdi.

Club 33 (Fr.+T.): 1967'de Kaliforniya'da özel konukları eğlendirmek için giriş ücreti 25.000 pound olan Walt Disney'in açtığı mekân ile aynı ada sahiptir (NTV, 2021). Mekân adındaki 33 sayısı ile ilgili farklı teoriler bulunmaktadır. Ancak, 1966-67'de inşa edilen kulübün adındaki 33 rakamının o dönemdeki Disneyland kiracılarının sayısını temsil ettiği görüşü ağırlık kazanmıştır. Caddebostan'da açılan Türkiye versiyonunda ise Paris eğlence hayatının gözdesi olan mekânın adı kullanılmıştır (Disney,

2013). Ancak Türkçe kurallara göre düzenlenseydi bu mekân adında 33 rakamının öne getirilerek bir isim tamlaması oluşturulması uygun olurdu.

Club 12 (Fr.+T.): O dönemde Taksim Sıraselviler’de faaliyet gösteren Club 12, benzerleri arasında sıra dışı olarak tanımlanmaktadır. Dönemin Yeşilçam yıldızlarının sık sık ziyaret ettikleri bir mekân olarak bilinmektedir. Club sözcüğü ödünç alındığı dilin imlasına göre yazılmıştır. 12 sayısı ise gece anlamını çağrıştırdığından mekân adının “gece kulübü” anlamına geldiği değerlendirilmektedir.

Fotoğraf 8: Club 12’nin Bir Reklamı (Çetin, 2020).

Kulüp Reşat (Fr.+Ar.): Suadiye’de bulunan (Gazetekadıköy, 2021) ve adını işletmecisinden alan bu mekân adı, şekil bilgisi bakımından Türkçenin dil bilgisi kurallarına uygun değildir. Türkçe dil bilgisi kurallarına düzenlendiğinde bu mekân adının “Reşat’ın Kulübü” şeklinde olması gerekmektedir.

Dönemin eğlence mekân adlarında yabancı dillere ait kuralların Türkçeye olduğu gibi aktarılması dili olumsuz olarak etkilemiştir. Bu durumun toplumsal her alanda artarak devam etmesi, Türkçenin gramer yapısının bozulmasıyla sonuçlanmasına ve zamanla değişen Türkçenin çeviri bir dil olarak konuşurlarının ana dillerine yabancı olduğu bir hale bürünmesine neden olacaktır. O yüzden Türk toplum yapısında bulunmayan herhangi bir kavramın Türkçeye girmeden önce Türkçeleştirilmesi veya en azından Türkçe kurallara uygun hale getirilmesi dili koruma açısından oldukça önemli bir konudur. Dönemin dil kurultaylarında vurgulanan bu durumun sonuçları yıllar sonra bile etkisini göstermektedir. 70’lerde Batı kökenli sözcüklere gösterilmeyen Türkçeleştirme hassasiyetinin günümüzde mekân adlarında yabancı tabelaların bilinçsizce kullanımına zemin oluşturduğunu söylemek mümkündür.

3.3. Mekân Adlarında Türkçenin Kullanımı

70’li yıllarda Batı kaynaklı sözcükler, eğlence kültüründe daha çok kullanılırken Türkçe sözcüklere daha az yer verilmiştir. Mekân adlarında tamamıyla Türkçe kökenli bir sözcüğü bulmak zor gibi görülse de Türkçeye ithal eğlence kültürlerinin yerleşmesinden daha önce nüfuz etmiş olan ve halk benimsediği için Türkçe kabul edilen yabancı sözcükler kullanılmıştır. Bu maksatla söz konusu başlık altında, adı Türkçe olan ya da artık Türkçe söz varlığının bir parçası olmuş kelime veya kelime gruplarından oluşan dönemin eğlence hayatına yön veren mekânlara yer verilmiştir. 70’li yıllara damgasını vuran ve adında Türkçe dil bilgisi kurallarından yararlanan bazı mekânlar şöyledir:

Tefo’nun Yeri: 1964 yılında açılan *Tefo’nun Yeri*, Türkiye’deki ilk diskotek olup diskotek kültürünü Türkiye’de başlatan ve 70’li yıllarda oldukça rağbet gören, önemli bir mekândır. Mekânın adı ise sahibinin adının kısaltılmış-değiştirilmiş şekliyle kurulmuş belirtili bir ad tamlamasından oluşmaktadır.

Ateş Kulüp: 70'li yıllarda Şişli Pangaltı civarında bulunan mekânın en belirgin özelliği, çeşitli eğlence mekânlarında geç saatlere kadar sahne alan sanatçıların, iş çıkışı uğrayıp bir şeyler yiyip içtiği ve böylece sabahı ettiği bir yer olmasıdır (Atılğan, 2020). Mekânın adı, iyelik eki düşürülerek oluşturulmuş bozuk bir ad tamlamasından oluşmaktadır.

Çakıl Gazinosu: İstanbul eğlence hayatı denilince ilk sıralarda kendisine yer bulan bu oldukça meşhur gazino; 1900'lü yıllarda çay bahçesi olarak hizmet vermeye başlamış, önceleri *Çakır* olan adı yönetimin el değiştirmesiyle 1960'da *Çakıl* olarak değiştirilmiştir. Ünlü sanatçı Zeki Müren, Yenikapı'da yer alan bu gazinoda yıllarca assolist olarak sahneye çıkmıştır. Sonraları Yenikapı'dan Sarayburnu'nda deniz kıyısına taşınan mekân hakkında yeni işletmecisi Türkan Şerbetçi'nin gazinolar ve buldukları yer arasındaki ilişkiyi açıklayan "Yüz yıl önce kurulan eski gazinolar, ya deniz kıyısında ya da İstanbul'u gören bir tepede kurulmuş. Yenikapı'da sahil yolunun geçmesiyle birlikte denizin kıyısında, hatta denizin içinde yer alan Çakıl Gazinosu'nun kıyıyla teması kesilmişti. Biz Çakıl'ı bir geleneği canlandırmak için açmaya karar verdik. Geleneğin en önemli parçası ise denizdir. Onun için Sarayburnu'nda, ağaçların altında, denizin bitişiğindeki bu mekânı gazino olarak tadil ettik." (Hürriyet, 2002): şeklindeki ifadeleri gazinoların buldukları konumları itibariyle de var olan bir geleneği sürdürmeye devam ettirdiğini ortaya koymaktadır. Günümüzün İstanbul'daki lüks eğlence mekânları açısından düşünüldüğünde de benzer bir durum söz konusudur. Genellikle tercih edilen popüler mekânlar İstanbul'da deniz kenarlarında konumlanmıştır.

Ege Aile İçkili Gazinosu: Dönemin İstanbul Telefon rehberinde bulunan ve yer bilgisine ulaşamayan bu mekân adı; tamlamayı Ege ve Aile sözcüklerinden oluşan, tamlananı ise sıfat alan bir isim tamlamasıdır. Ayrıca, aile kelimesinin geçtiği eğlence mekânları genellikle içkisiz olduğu halde, buranın içkili olduğu vurgulanmıştır. Söz konusu mekân adı gazino kültüründe içkili, içkisiz veya aileye uygun olup olmama gibi farklı uygulamalar bulunduğunu göstermektedir.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde 70'li yıllarda İstanbul'un, yerli kültürle harmanlanmış Batılı eğlence tarzının merkezi konumunda olduğu görülmektedir. Etkisini 80'li yılların sonuna kadar sürdüreceği olan bu hızlı, görkemli ve ışıltılı dünyanın yaşandığı mekânlara da bu hibrit yaşam tarzına uygun adlar verilmiştir. Eğlence mekân adlarında Türkçe adların yabancı isimlere nazaran daha az tercih edildiği bir dönem yaşanmıştır. Bu dönemde Türkçe sözcüklerden istifade edilerek oluşturulmuş bazı eğlence mekânları şunlardır: Abidik Gubidik, Bebek Maksim, Büyük Kulüp, Caddebostan Maksim, Çatı Kulübü, Deniz Kulüp, Ece Bar, Fenerbahçe Sosyal Tesisleri, Hamdi'nin Gülistan Gazinosu, İstanbul Yelken Kulübü, Köprüaltı Kemancı, Lalezar Gazinosu, Maçka Küçük Çiftlik Gazinosu, Marmara Yelken Kulübü, Moda Deniz Kulübü, Taksim Maksim Gazinosu (Büyük Maksim), Taşlık Maksim, Tepebaşı Gazinosu vd.

4. Sonuç

70'li yıllar gazino, pavyon, disko, kulüp ve sinema gibi eğlence mekânlarının popüler olduğu bir dönemdir. Bu dönemde Batı etkisinde yaşanan değişimler sanattan edebiyata, gündelik yaşamdan sosyal ve kültürel hayata, ekonomiden siyasete, yeme-içme kültüründen eğlence hayatına kadar her alanda kendisini kuvvetlice hissettirmiştir. Mekân adları açısından değerlendirildiğinde yabancı dil etkisi; yazlık-kışık sinemalar, çay bahçeleri, tiyatrolar, düğün salonları, plajlar, otellere ait restoranlar, barlar ve gece kulüpleri, mezeciler, gazino ve meyhanelere verilen adlarda belirgin bir şekilde yansımıştır. Eğlence hayatında, yabancı sözcüklerin daha çok tercih edilmesi, eğlence hayatının Batı'daki haliyle olduğu gibi ithal edilmeye çalışılmasından kaynaklanmıştır.

Dönemin dil kurultaylarında, Batı kaynaklı sözcüklerden ziyade daha çok Arapça, Farsça özelinde Türkçeleştirme çalışmalarının yapıldığı belirtilerek kuruma yönelik eleştiriler dile getirilmiştir. Türkçede bu sebeple Doğu kültürüne ait sözcükler azalırken Batı kaynaklı sözcüklerde bir artış yaşanmıştır. 70'li yıllardaki eğlence hayatında Batı'ya ait eğlence kültürünün ithal edilmesi; mekân adlarında bu durumun daha fazla yaşanmasına neden olmuştur. Mekân adlarındaki yabancı sözcüklerin ve yabancı gramer kurallarının görülme sıklığının artmasıyla Türkçe ile ilgisi olmayan mekân adları ortaya çıkmıştır.

Mekân adları incelendiğinde bazı mekân adlarının Türkçeleştirilmeden asıllarına uygun olarak kullanıldığı, bazılarının yazım açısından Türkçeye uydurulduğu ya da söz dizimi açısından Türkçeye aykırılık gösterdiği tespit edilmiştir. Türkçeyi olumsuz olarak etkileyen bu durum, yabancı sözcüklerin hatta gramer kurallarının daha çok tercih edildiği bir kültürün oluşmasına zemin hazırlamıştır. 70'li yıllardaki benzer olumsuz etkiler günümüzde de iş yeri adlarında sıkça karşımıza çıkmaya devam etmektedir. *Anjelique, Reina, Ulus 29* gibi gece kulüpleri günümüzde İstanbul'un gözde eğlence yerlerinden birkaçıdır. Aynı şekilde iş yeri adlarında Eczane Murat, Kuaför Ayşe, Butik Nur vb. sıkça günlük hayatta karşılaşılan iş yeri adlarındandır.

Kaynakça

- Alkibay, S. (1996). Mağazalarda yabancı işletme adı kullanımına yönelik bir araştırma, *Türk Dili*, Sayı: 538, 415-423.
- Altunç, C. (2010). *Suadiye Suadiye*, İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Aydın, E. (2022). Cumhuriyet Dönemi'nde türetilen yeni rütbe adlarının kaynağı ve yapıma süreci, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 19-31.
- Aydın, M. S. ve Kesmez, M. (2014). *Rakı cep kitabı*, Overteam Yayınları.
- Brav, A. (2010). Striptiz Taksim'de sınıf atlıyor, *Gazetevatan*, 07 Mayıs 2010, <https://www.gazetevatan.com/arsiv/striptiz-taksim-de-sinif-atliyor-730485> (Erişim tarihi: 05.01.2023)
- Can, E. (2018). Aznavour'un konserindeydim, *Posta*, 07 Ekim 2018, <https://www.posta.com.tr/yazarlar/erkut-can/aznavourun-konserindeydim-2055785> (Erişim tarihi: 06.01.2023.)
- Dağdemir, Ö. ve Küçükkalay, A. M. (1999). Türkiye'de 1960-1980 müdahale dönemi ekonomileri: iktisat politikaları ve makro ekonomik göstergeler açısından bir karşılaştırma", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 3, 121-138.
- Dağtekin, F. (2021). *Türkiye'de dil tartışmaları ve Türk Dil Kurumu (1950-1983)*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dündar, A. (1974). Dil kurultayının ardından, *Barış*, 11.07.1974.
- Eren, H. (1966). Yer adlarımızın dili, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Sayı: 13, 155-165.
- Erus, R. (2019). Moulin Rouge 130 yaşında, *CNNTURK*, 08 Ekim 2019, <https://www.cnnturk.com/yazarlar/guncel/reha-erus/moulin-rouge-130-yasinda> (Erişim tarihi: 20.01.2023)
- Gaddar, Z. (2014). Ödemiş'in iş yeri adları üzerine bir inceleme, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 5, 319-332.
- Gönülal, Y. Ö. (2012). *Cumhuriyet dönemi dil tartışmalarının Türk dili eğitimine yansımaları (toplum dil bilimi bakımından bir inceleme)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Gültekin, S. (1967). *Yıkılan Gurur*, 1967, 52:22, <https://www.imdb.com/title/tt0431479/> (Erişim tarihi: 18.01.2023)
- İmer, K. (1976). *Dilde değişme ve gelişme açısından Türk dil devrimi*, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1976.
- Kalaycıoğlu, E. (2014). 1960 sonrası Türk politik hayatına bakış: demokrasi neo-patrimonyalizm ve istikrar, *Türk siyasi hayatı Türkiye'de politik değişim ve modernleşme*, Ed. Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay, 515-543, Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Kalkan, E. (2002). Çakıl küllerinden doğdu, *Hürriyet*, 30 Mart 2002, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cakil-kullerinden-dogdu-62863> (Erişim tarihi: 18.01.2023)
- Kalkan, E. (2007). Yeni lokantanın duvarlarında bir gazino klasiği Kazablanka, *Hürriyet*, 20 Mayıs 2007, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/yeni-lokantanın-duvarlarında-bir-gazino-klasigi-kazablanka-6541944> (Erişim tarihi: 16.01.2023)
- Kardüz, A. R. (2017). Reina'nın hikayesi, *Milliyet*, 08 Ocak 2017, <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/ali-riza-karduz/reina-nin-hikayesi-2374841> (Erişim tarihi: 03.01.2023)
- Köktekin, K. ve Kara, F. (2006). Erzurum iş yeri adlarında dil kirliliği, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 660, 519-523.
- Küçük, S. ve Saraç, S. (2012). İş yeri adlarındaki batı kaynaklı kelimeler ve Ordu ili örneği, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Sayı: 38, 137-155.
- Öndeş, O. (2021). *Kadıköy'ün güngörmüş sayfiyesi Moda*, İstanbul: K-İletişim Yay.
- Özkan, M. (2012). Yenileşme sürecinde Türk dili, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 32, 81-109.
- Özmen, M. (2000). İsim ve sıfat tamlamalarındaki bozulmalar üzerine, *Türk Dili*, Sayı: 586, 354-363.
- Parlak, K. G. ve Kırış, A. (2021). İş yeri adlarındaki Türkçenin yabancı dillerle etkileşimi Kilis örneği, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı: 5, 1182-1219.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi*, Ankara: TDK Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2003). Cumhuriyet'ten günümüze Konya'da iş yeri adları, *Türk Dili*, Sayı: 622, 410-420.
- Sancak, Ş.vd. (2008). Dil ve kültür yozlaşmasında Giresun örnekleme, *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı: 16, 101-111.
- Şahin, G. (2010). Türkiye'de yapılmış toponomi çalışmaları, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 4, 134-156.
- Şeylan, A. (2012). Üsküdar'daki bazı yer adlarının onomastığı ve dil bilimsel olarak değerlendirilmesi, *VII. Uluslararası Üsküdar Sempozyumu*, Cilt I, 382-416.
- Tarım, R. (2013). Atatürk ve Türk dili, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 8, Sayı: 9, 95-103.
- Uygur, N. (2001). Dilin gücü, 6. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Üstünova, M. vd. (2010) İş yeri adlarında Türkçenin kullanımı, *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 5, Sayı:1, 1390-1419.
- Yöre, S. (2012). Mekân ve müzik: Osmanlı döneminde İstanbul'un çokkültürlü müzikli eğlence mekânları, *Belleten* 76, 879-904.

Süreli Yayınlar

Milliyet (01.01.1970-31.12.1979)

Cumhuriyet (01.01.1970-31.12.1979)

Günaydın (01.01.1970-31.12.1979)

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Hürriyet (01.01.1970-31.12.1979)

Sabah (01.01.1970-31.12.1979)

Vatan (01.01.1970-31.12.1979)

İnternet Kaynakları

<https://arifatilgan.wixsite.com/arifatilgan/single-post/eski%CC%87-e%C4%9Fence-mek%C3%A2nlari> (Erişim tarihi: 22.01.2023)

<https://www.bitmezat.com/en/product/2104831/kazablanka-gazinosu-z> (Erişim tarihi: 03.01.2023).

<http://www.bodrum.gov.tr/tarihce> (Erişim tarihi: 25.01.2023)

<https://www.eskihayatlar.com/turkiyede-acilan-ilk-diskotek-tefo-tevfik-dolen-kimdir-0424/> (Erişim tarihi: 04.02.2023)

<https://www.facebook.com/istanbulhayranlari/photos/a.10154338605130239/10158010228330239/?type=3> (Erişim tarihi: 18.01.2023)

<https://foursquare.com/v/hanci/56bf2d8e498ea94e3b976821?openPhotoId=56f2c298cd1085af6cc2b86c> (Erişim tarihi: 18.01.2023)

<https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/istanbul-gecelerinin-50-yili-22660691> (Erişim tarihi: 24.12.2022)

https://www.kitantik.com/product/GAZINO-FOTOGRAFLARI-LIDO-RESTORAN_1br9qfykid6xzoj1n4h (Erişim tarihi: 12.01.2023)

<https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/giris-ucreti-25-bin-pound-disneylandin-ozel-hizmeti-club-33.v6Q9qL6i10KLJQ9R6WNPVQ/QJCaSTl7NkSKntJPiJE6hQ> (Erişim tarihi: 03.01.2023)

<https://www.bitmezat.com/en/product/1764625/ruje-nuar-kabinda-dug> (Erişim tarihi: 15.01.2023)

<https://twitter.com/AltugYucel/status/1549810993814962176> (Erişim tarihi: 21.01.2023)

<https://twitter.com/nerdecekildi/status/1285139984329080833/photo/1> (Erişim tarihi: 19.01.2023)

Milliyet, Turizm İlavesi 7 İstanbul, 1966, 3, <https://docplayer.biz.tr/7936232-Gazetesinin-ilavesidir-ayrica-para-ile-satilmaz.html> (Erişim tarihi: 25.12.2023)

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 15.01.2023)

<https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/tarihce-2> (Erişim tarihi: 15.02.2023)

<https://www.gastearsivi.com/gazete/vatan/1942-10-03/1> (Erişim tarihi: 17.01.2023)